

JARČEVA FEŠTA

MARIO VARGAS LJOSA

Prevela sa španskog
Ljiljana Popović Anđić

    Laguna

Naslov originala

Mario Vargas Llosa
LA FIESTA DEL CHIVO

Copyright © Mario Vargas Llosa, 2000
Translation copyright © 2011 za srpsko izdanje, LAGUNA

Romani Marija Vargasa Ljose
Knjiga br. 8

Od istog pisca:

Grad i psi

Zelena kuća

Razgovor u katedrali

Pantaleon i posetiteljke

Rat na kraju sveta

Povest o Majti

Pohvala pomajci

Jarčeva fešta

Avanture nevaljale devojčice

Keltov san

*Za Lurdes i Hosea Israela Kueljo,
i toliko dominikanskih prijatelja.*

„Narod vrlo poletno
slavi Praznik Jarca,
feštu koja pada
tridesetog maja.“

Ubili su Jarca
Dominikanski merenge

I

Uranija. Roditelji joj nisu učinili uslugu; njeno ime je podsećalo na planetu, na mineral, na sve osim na vitku ženu finih crta lica, glatkog tena i velikih tamnih, pomalo tužnih očiju, koje joj je uzvraćalo ogledalo. Uranija! Kakva ideja! Više je, srećom, niko nije tako zvao, već Uri, mis Kabral, misiz Kabral ili doktorka Kabral. Koliko se seća, otkako je otišla iz Santo Dominga („Bolje rečeno, iz Sijudad Truhilja“, kad je otišla, prestonici još nisu vratili ime), ni u Ejdrjanu, ni u Bostonu, ni u Vašingtonu u Okrugu Kolumbija, ni u Njujorku, niko je nikada nije ponovo zvao Uranija, kao ranije kod kuće i u školi *Santo Domingo*, gde su *sisters* i njene drugarice sasvim ispravno izgovarale besmisleno ime koje su joj nametnuli kada se rodila. Je li ono palo na pamet njemu, njoj? Kasno je da to proveriš, devojkco; tvoja majka je na nebu, a otac ti je živi mrtvac. Nikad to nećeš saznati. Uranija! Bilo je isto toliko apsurdno kao osramotiti stari Santo Domingo de Gusman nazvavši ga Sijudad Truhiljo. Da li i njen otac tako misli?

Čeka da se na prozoru njene sobe, na devetom spratu hotela *Haragva*, pojavi more i napokon ga ugleda. Tama se brzo

povlači i plavičasti sjaj horizonta brzo raste i započinje predstavu koju je čekala otkako se probudila, u četiri, uprkos piluli koju je popila iako zazire od sredstava za spavanje. Tamnoplava površina mora, prošarana mrljama pene, srešće se sa olovnim nebom u dalekoj liniji horizonta dok se ovde, na obali, razbija u bučnim i penastim talasima o Malekon,* čije delove pločnika vidi između palmi i badema kojima je oivičen. Onda je hotel *Haragva* gledao na Malekon spređa. Sada, sa strane. Sećanje joj vraća tu sliku – od onog dana? – devojčice koju je otac za ruku uveo u restoran hotela, da sami ručaju. Dali su im sto pored prozora i, kroz providne zavese, Uranita je videla prostrani vrt i bazen sa odskočnim daskama i kupačima. Neki orkestar je svirao merenge u Španskom dvorištu, oivičenom pločicama i saksijama s karanfilima. Je li to bilo onog dana? „Nije“, kaže naglas. Tadašnji hotel su srušili i zamenili ovom glomaznom ružičastom zgradom koja ju je toliko iznenadila kada je pre tri dana došla u Santo Domingo.

Je li učinila dobro što se vratila? Pokajaćeš se, Uranija. Da proćerdaš nedelju dana godišnjeg odmora, a nikad nisi imala vremena da upoznaš toliko gradova, oblasti, zemalja koje bi volela da vidiš – planine i jezera pokrivena snegom na Aljasci, na primer – da bi se vratila na ovo ostrvce na koje, zaklela si se, više nisi pomišljala da kročiš. Simptom dekadencije? Jesenja sentimentalnost? Radoznalost, ništa više. Da dokažeš kako možeš da hodaš ulicama ovog grada koji više nije tvoj, da obiđeš ovu tuđu zemlju, a da ti to ne izazove tugu, nostalgiju, mržnju, gorčinu, gnev. Ili si došla da se suočiš sa ruinom od svog oca? Da proveriš kako će ti biti da ga vidiš posle toliko godina. Podilazi je jeza po celom telu. Uranija, Uranija! Zamisli, ako posle svih

* Šp.: *Malecón* – kej; avenija koja se pruža uz obalu mora u Santo Domingu; popularni naziv za Aveniju Džordža Vašingtona. (Prim. prev.)

ovih godina otkriješ da ispod svoje glave, sređene glavice koja se ne da obeshrabriti, iza te tvrđave na kojoj ti se dive i zavide, imaš jedno nežno, plašljivo, povređeno, osetljivo srce. Počinje da se smeje. Dosta je bilo gluposti, curo.

Obuva patike, oblači pantalone, sportsku bluzu, skuplja kosu mrežicom. Pije čašu hladne vode i sprema se da uključi CNN, ali se predomišlja. Ostaje pored prozora i posmatra more, Malekon, a zatim okreće glavu i gleda šumu krovova, kule, kupole, zvonike i krošnje drveća u gradu. Koliko je narastao! Kad si ga napustila, 1961, imao je trista hiljada duša. Sada više od milion. Napunio se četvrtima, avenijama, parkovima i hotelima. Prethodne večeri si se osetila kao stranac dok si se iznajmljenim kolima vozila kroz elegantne kondominijume Belja Viste i ogromni park Mirador, gde je bilo isto toliko džogera kao u Central parku. U njenom detinjstvu, grad se završavao hotelom *Embahador*; dalje su sve bila imanja, njive. Kantri klub, u koji ju je otac nedeljom vodio na bazen, bio je okružen pustim poljem, a ne asfaltom, kućama i banderama, kao sada.

Kolonijalni grad se, međutim, nije modernizovao, kao ni Gaskue, njena četvrt. Sigurna je da se i njena kuća jedva promenila. Sigurno je ista, sa svojim malim vrtom, starim mangom i ognjenim drvetom crvenog cveća, oslonjenim na terasu gde su preko vikenda ručali na otvorenom: njen krov na dve vode i balkončić u njenoj sobi, na koji je izlazila da čeka svoje rođake Lusindu i Manolitu i, te poslednje godine, 1961, da tajno posmatra onog momka koji je prolazio na biciklu i krišom je gledao, ne usuđujući se da joj se obrati. Da li je unutra isto? Austrijski časovnik koji je otkucavao sate imao je gotske brojeve i naslikanu scenu lova. Je li tvoj otac isti? Ne. Videla si kako propada na fotografijama koje su ti svakih nekoliko meseci ili godina slale tetka Adelina i drugi daleki rođaci; nastavljali su da ti pišu iako nikad nisi odgovarala na njihova pisma.

Pada u jednu fotelju. Jutarnje sunce prodire u centar grada; kupola Nacionalne palate i bledooker boja njenih zidova blago svetlucaju pod plavom šupljinom. Izadi već jednom, vrućina će uskoro biti nepodnošljiva. Sklapa oči, pobeđena inercijom neobičnom za nju, uvek naviknutu na aktivnost, da ne gubi vreme na ono što joj, otkako je ponovo kročila na dominikansku zemlju, zaokuplja noć i dan: sećanje. „Ova moja ćerka uvek uči; čak i kad spava, ponavlja lekciju.“ To je o tebi govorio senator Agustin Kabral, ministar Kabral, Mudri Kabral, hvaleći se pred svojim prijateljima devojčicom koja je osvojila sve nagrade, učenicom koju su *sisters* isticale kao primer. Da li se pred Šefom hvalio Uranitinim školskim poduhvatima? „Tako bih voleo da je upoznate, otkako je ušla u školu *Santo Domingo*, svake godine dobija nagradu za odličan uspeh. Ona će biti srećna da vas upozna, da vam pruži ruku. Uranita se moli svake večeri da Bog sačuva vaše gvozdeno zdravlje. Kao i za donja Huliju i donja Mariju. Učinite nam tu čast. To vas pita, moli, preklinje najverniji od vaših pasa. Ne možete to da mi odbijete: primite je. Ekselencijo! Šefe!“

Da li ga prezireš? Da li ga mrziš? Još uvek? „Više ne“, kaže naglas. Ne bi se vratila da pizma i dalje tinja, da rana krvari, a razočaranje je satire, trujuć je, kao u mladosti, kada se učenje, rad, za tebe pretvorilo u opsesivni lek da se ne sećaš. Onda si ga mrzela. Svakom česticom svog bića, svakom mišlju i osećanjem koji su stajali u tvoje telo. Želela si mu zlo, bolest, nesreće. Bog ti je uslišio želju, Uranija. Đavo, bolje rečeno. Zar nije dovoljno što ga je moždani udar ubio za života? Je li slatka osveta što deset godina sedi u invalidskim kolicima, ne hoda, ne govori, bez bolničarke ne može da jede, da legne, da se obuče, skine, iseče nokte, obrije se, mokri, vrši nuždu? Je li ti lakše? „Nije.“

Ispija drugu čašu vode i izlazi. Sedam sati ujutro. U prizemlju *Haragve* zaglušuje buka, ona poznata atmosfera glasova,

motora, radija puštenih do daske, mešavina merengea, salse, dasona i bolera, ili roka i repa koji nasrću jedni na druge i u svojoj vrisci nasrću na nju. Živahan kaos, duboka potreba onih koji su bili tvoj narod da budu omamljeni kako ne bi mislili, a možda ni osećali, Uranija. Eksplozija divljeg života, takođe, neosetljivog pred navalom modernizacije. Nešto se u Dominikancima hvata za tu preracionalnu, magičnu formu: za tu strast prema buci. („Prema buci, ne prema muzici.“)

Ne seća se da je, kada je bila devojčica i kad se Santo Domingo zvao Sijudad Truhiljo, na ulici bila takva vreva. Možda i nije; možda je pre trideset pet godina, kada je grad bio tri-četiri puta manji, provincijski, izolovan i uspavan od straha i servilnosti, kad je imao dušu skvrčenu od poštovanja i panike od Šefa, Generalisimusa, Dobrotvora, Oca Nove Domovine, Njegove ekselencije doktora Rafaela Leonidasa Truhilja Moline, bio tiši, ne toliko mahnit. Danas svi zvuci života – motori automobila, kasete, ploče, radio, sirene, lavež, gundanje, ljudski glasovi – kao da odjekuju iz sve snage, ispoljavaju do krajnosti svoj kapacitet buke, bilo da je reč o glasovima, bilo da su mehaničkog, digitalnog ili životinjskog porekla (psi laju jače, a ptice pevaju poletnije.) Pritom je Njujork poznat kao bućan. Nikad, za deset godina života na Menhetnu, njene uši nisu čule ništa nalik na ovu divlju, neskladnu simfoniju u koju je uronila pre tri dana.

Sunce pali visoke palme-kane* uspravnih krošanja, ispucali pločnik sa toliko rupa kao da je bombardovan, i hrpe smeća koje neke žene s maramama na glavi čiste i skupljaju u nedovoljne kese. „Haićanke.“ Sada ćute, ali juče su se među sobom sašaptavale na kreolskom. Nešto kasnije vidi dva bosa i polunaga Haićanina koji sede na kutijama pored desetina slika živih boja okačenih na neki zid. To je istina, grad je, možda i zemlja, pun

* *Sabal domingensis* – vrsta palmi tipičnih za Dominikansku Republiku, Haiti i Kubu. (Prim. prev.)

Haićana. Onda nije bilo tako. Zar nije govorio senator Agustin Kabral? „O Šefu se može reći bilo šta. Istorija će mu barem priznati da je napravio jednu modernu zemlju i stavio Haićane na njihovo mesto. Kad je problem bolan, bolno je i rešenje!“ Šef je zatekao zemljicu upropašćenu ratovima kaudilja, bez reda i zakona, osiromašenu, koja je gubila svoj identitet, preplavljenju gladnim i surovim susedima. Prelazili su reku Masakre* i dolazili da krađu imovinu, životinje, kuće, oduzimali su posao našim poljoprivrednicima, kvarili našu katoličku veru svojim đavolskim bajanjem, silovali naše žene, uništavali nam kulturu, naš jezik i zapadne i hispanske običaje, namećući svoje, afričke i varvarske. Šef je presekao Gordijev čvor: „Dosta!“ Kad je bolan problem, bolno je i rešenje! Nije samo opravdavao onaj pokolj Haićana iz trideset sedme godine; to je video kao poduhvat režima. Zar nije spasao Republiku da je taj grabljivi sused ne bi iskoristio po drugi put u istoriji? Koga je briga za pet, deset, dvadeset hiljada Haićana ako treba da se spase jedan narod?

Korača brzo prepoznajući ključna mesta: *Kazino Gvibija*, pretvoren u klub, i kupalište sada naruženo kloakama; ubrzo će stići do ugla Malekona i Avenije Maksima Gomesa, Šefove rute u večernjim šetnjama. Otkako su ga lekari obavestili da je to dobro za srce, išao je od poseda Radames do Maksima Gomesa, svraćajući do kuće donja Hulije, Vrle Matrone, gde je Uranita jednom ušla da održi govor, što joj je jedva pošlo za rukom, pa bi silazio do tog keja, Avenije Džordža Vašingtona, na tom uglu je skretao i nastavljao do obeliska, imitacije onog u Vašingtonu, brzim korakom, okružen ministrima, savetnicima, generalima, pomoćnicima, dvoranima, na pristojnoj udaljenosti, budnih pogleda, srca punih nade, iščekujući neki znak, pokret koji će im omogućiti da priđu Šefu, da ga saslušaju, da zasluže dijalog,

* Na španskom: masakr. Reka, takođe poznata pod imenom Dahabon, koja se nalazi na granici između Haitija i Dominikanske Republike. (Prim. prev.)

čak i ako bude neka optužba. Sve, samo da ne budu daleko, u paklu zaboravljenih. „Koliko si se puta šetao među njima, tata? Koliko puta si zaslužio da s tobom razgovara? I koliko si se puta vratio tužan što te nije pozvao, u strahu da više nisi u krugu izabranih, da si pao u nemilost? Uvek si živeo u strahu da će se s tobom ponoviti priča o Anselmu Paulinu. I ponovila se, tata.“

Uranija se smeje i neki par u bermudama koji ide u suprotnom pravcu misli da je to upućeno njima: „Dobar dan“. Ne smeje se, međutim, njima, nego slici senatora Agustina Kabrala, koji je svake večeri kaskao po Malekonu, među probranim slugama, motreći ne topli povetarac, šum mora, akrobacije galebova ni blistave karipske zvezde, već ruke, oči, kretnje Šefa, koje će ga možda pozvati, izabrati njega između svih ostalih. Došla je do *Poljoprivredne banke*. Zatim će doći posed Ramfis, gde je još uvek Sekretarijat za spoljne poslove, i hotel *Spaniola*. Zatim okret.

„Ulica Sesara Nikolasa Pensona, na uglu Galvanove“, razmišlja. Da li će otići ili će se vratiti u Njujork ne bacivši pogled na svoju kuću? Ući ćeš i upitaćeš bolničarku za invalida i popećeš se do spavaće sobe i terase na koju ga izvode da spava sijestu, onu terasu koja je postajala crvena od cveća ognjenog drveta. „Zdravo, tata. Kako si, tata? Ne prepoznaješ me? Ja sam, Uranija. Naravno, kako da me prepoznaš. Poslednji put sam imala četrnaest, a sada četrdeset devet. Mnogo godina, tata. Zar nisi ti imao toliko godina kada sam otišla u Ejdrijan? Da, četrdeset osam ili četrdeset devet. Muškarac u punoj snazi. Sad ćeš napuniti osamdeset četiri. Vrlo si ostario, tata.“ Ako je u stanju da misli, ovih godina je imao mnogo vremena da napravi bilans svog dugog života. Sigurno si mislio na svoju nezahvalnu ćerku, koja ti za trideset pet godina nije odgovorila ni na jedno pismo, niti poslala ijednu fotografiju, niti čestitala rođendan, Božić, ni Novu godinu, čak ni kada si dobio moždani udar, a

tetke, stričevi, rođaci pomislili da ćeš umreti, nije došla niti je pitala za tvoje zdravlje. Kakva zla ćerka, tata.

Kućica u Ulici Sesara Nikolasa Pensona, na uglu sa Galvanovom, više verovatno ne prima goste u predsoblju, gde se obično stavljala slika Gospe od Altagrasije,* sa onom razmetljivom bronzanom pločicom: „U ovoj kući Truhiljo je Šef“. Ili si je sačuvaao, kao dokaz lojalnosti? Jesi li je bacio u more kao hiljade Dominikanaca koji su kupili istu takvu i okačili na najvidljivijem mestu u kući, kako niko ne bi posumnjao u njihovu odanost Šefu, a kada se čarolija raspršila, hteli su da obrišu tragove, stideći se onoga što je predstavljala: njihov kukavičluk. Kladim se da si je se i ti otarasio, tata.

Stigla je do *Ispaniole*. Znoji se, srce joj ubrzano kuca. Prelazi kroz dvostruku reku automobila, kamioneta i kamiona na Aveniji Džordža Vašingtona i čini joj se da svi imaju upaljen radio i da će joj od buke popucati bubne opne. Povremeno iz nekih kola proviruje muška glava i načas se njene oči susreću s očima koje joj posmatraju grudi, noge ili zadnjicu. Ti pogledi. Čeka neki trenutak koji će joj dopustiti da pređe i još jednom kaže sama sebi, kao juče, kao prekjuče, da je na dominikanskoj zemlji. U Njujorku više niko ne gleda žene tako bezobrazno. Odmeravajući je, šacujuć, računajući koliko mesa ima u svakoj njenoj dojci i butini, koliko stidnih dlačica, i tačnu liniju njene zadnjice. Sklapa oči, malo joj se vrti u glavi. U Njujorku, više ni Latini – Dominikanci, Kolumbijci, Gvatemalci – ne gledaju tako. Naučili su da se obuzdavaju, shvatili da ne treba da gledaju žene onako kako psi gledaju kučke, konji kobile, svinje krmače.

U jednoj pauzi između vozila prelazi u trku. Umesto da se okrene i pođe nazad prema *Haragvi*, njene noge, ne njena

* Zaštitnica Dominikanske Republike. (Prim. prev.)

volja, obilaze *Ispaniolu* i vraćaju je po Independensiji, aveniji koja, ako je pamćenje ne vara, polazi odavde, sa dvostrukim drvoredom lisnatih lovora čiji se vrhovi grle nad pločnikom, osvežavajući je, a zatim se račvaju i nestaju već u samom kolonijalnom gradu. Koliko si puta, držeći oca za ruku, hodala po šumnoj senci lovora Independensije. Silazili ste od Ulice Sesara Nikolasa Pensona do ove avenije i išli do parka Independensija. U italijanskoj poslastičarnici, s desne strane, na početku Ulice El Konde, jeli ste sladoled od kokosa, manga ili guave. Kako si bila ponosna držeći za ruku tog gospodina – senatora Agustina Kabrala, ministra Kabrala. Svi su ga znali. Prilazili su, pružali mu ruku, skidali šešir, klanjali mu se, a stražari i vojnici su udarali potpeticama kad bi ga videli da prolazi. Kako li su ti nedostajale te godine u kojima si bio toliko važan, tata, kada si postao običan ubogi đavo! Zadovoljili su se da te izvredaju u *Javnom forumu*, ali te nisu strpali u zatvor kao Anselma Paulina. To je ono čega si se najviše plašio, zar ne? Da će jednog lepog dana Šef narediti: Mudri u zatvor! Imao si sreće, tata.

Prošlo je četrdeset pet minuta i ima još dobar komad puta do hotela. Da je ponela novac, sela bi u bilo koji kafe da doručkuje i odmori se. Znoj je tera da svaki čas briše lice. Godine, Uranija. Četrdeset devet godina više nisu mladost. Ma koliko bolje se čuvala od drugih. Ali još nisi za staro gvožđe, sudeći po onim pogledima koji sa svih strana padaju na njeno lice i telo, provokativnim, pohlepnim, drskim, bezobraznim pogledima muškaraca naviknutih da svlače očima i mislima sve žene na ulici. „Četrdeset devet godina koje ti fantastično stoje, Uri“, rekao je Dik Litni, njen kolega i prijatelj iz advokatske firme u Njujorku, na njen rođendan, smelost koju nijedan muškarac iz kancelarije ne bi sebi dozvolio da nije, kao Dik te večeri, popio dva-tri viskija. Jadni Dik. Pocrveneo je i zburnio se kad ga je Uranija pogledala onim laganim ledenim pogledom kojim već

trideset pet godina dočekuje komplimente, smele šale, dosetke, aluzije ili gluposti muškaraca, a ponekad i žena.

Zaustavlja se da povrati dah. Oseća svoje neobuzdano srce, kako joj se grudi penju i spuštaju. Nalazi se na uglu Independencije i Avenije Maksima Gomesa, čeka u gomili muškaraca i žena da pređe ulicu. Njen nos prepoznaje tako veliki raspon mirisa kao beskraj šumova koji joj probijaju uši: ulje koje prže motori autobusa i izbacuju auspusi, oblačići dima koji se rastvaraju ili lebde iznad pešaka; miris na mast i prženo, sa jednog kioska gde cvrče dva tiganja i nude se hrana i piće, i onaj gusti, neodređeni, tropski zadah na smolu i šipražje u raspadu, na znojjava tela, vazduh prožet životinjskim, biljnim i ljudskim mirisima koje sunce štiti, usporavajući njihovo rastvaranje i nestajanje. Taj topli vonj dopire u dubinu njenog sećanja i vraća je u detinjstvo, do šarenih bugenvilija na krovovima i balkonima, u tu Aveniju Maksima Gomesa. Dan majki! Naravno. Maj sa blistavim suncem, pljuskovi, vrućina. Devojčice izabrane u školi *Santo Domingo* da odnesu cveće Mama Huliji, Vrloj Matroni, roditeljki Dobrotvora, ogledalu i simbolu kiskejske* majke. Došle su školskim autobusom, u svojim besprekornim belim keceljama, u pratnji predstojnice i *sister* Meri. Gorela si od radoznalosti, ponosa, nežnosti i poštovanja. Trebalo je da uđeš u kuću Mama Hulije kao predstavnica škole. Recitovaćeš joj pesmu „Majka i učiteljica, Vrla Matrona“, koju si napisala, naučila, i izdeklamovala desetine puta, pred ogledalom, pred svojim drugaricama iz škole, pred Lusindom i Manolitom, pred tatam, pred *sisters*, i koju si u tišini ponovila da bi bila sigurna da nećeš zaboraviti nijedan slog. Kada je došao veliki trenutak, u velikoj ružičastoj kući Mama Hulije, ošamućenoj od vojnika, gospođa, pomoćnika, delegacija koje su preplavljivale vrtove,

* Ime Kiskeja je sinonim za Dominikansku Republiku; na jeziku Indijanaca Taino znači „majka svih zemalja“. (Prim. prev.)

sobe, hodnike, ponesenoj od emocija, nežnosti, kada je iskoračila napred, samo jedan metar od starice koja joj se dobronamerno smeškala iz svoje ljuljaške, sa buketom ruža koji joj je predstojnica upravo uručila, steglo joj se grlo i mozak joj je stao. Zaplakala si. Čula si smeh, ohrabrujuće reči žena i muškaraca koji su okruživali Mama Huliju. Vrla Matrona ti je vedro dala znak da se približiš. Uranita se onda pribrala, obrisala suze, ispravila se i odlučno i brzo, mada bez potrebne intonacije, izrecitovala u jednom dahu „Majka i učiteljica, Vrla Matrona“. Zapljeskali su joj. Mama Hulija ju je pomilovala po kosi i poljubila ju je malim ustima izbrazdanim beskrajnim borama.

Napokon se menja svetlo. Uranija nastavlja da hoda, zaštićena od sunca senkom drveća na Aveniji Maksima Gomesa. Hoda već sat vremena. Prijatno joj je da korača ispod lovora, otkriva to žbunje sa crvenim cvetićima i zlatnim tučkom, tropski hibiskus ili hristovu krv,* udubljena u svoje misli, uljuljkana anarhijom glasova i muzike, pa ipak vodi računa o neravninama, rupama, udubljenjima, ulegnućima trotoara, gde svaki čas može da se saplete, ili ugazi u smeće koje njuškaju ulični psi. Onda si, dakle, bila srećna? Kada si sa grupom učenica iz *Santo Dominga* na Dan majki išla kod Vrle Matrone da joj odneseš cveće i da joj izrecituješ pesmu, bila si srećna. Mada, otkako je ona zaštitnička, divna figura njenog detinjstva iščezla iz kućice u Ulici Sesara Nikolasa Pensona, možda je i pojam o sreći takođe iščilio iz Uranijinog života. Tvoj otac i tvoja rodbina – pre svega tetka Adelina i teča Anibal, i sestre od tetke Lusindita i Manolita – i stari prijatelji učinili su ipak sve što su mogli da popune odsustvo tvoje majke mazeći te i tetošeći te, tako da ne osećaš da si sama, da si nečeg lišena. Tvoj otac ti je tih godina bio i otac i majka. Zato si ga toliko volela. Zato te je toliko bolelo, Uranija.

* Šp.: *cayena*; *Hibiscus rosa-sinensis* ili hristova krv, jedna od najčešćih ukrasnih biljaka u Dominikanskoj Republici. (Prim. prev.)

Kada stiže do zadnjih vrata *Haragve*, široke rešetke kroz koju ulaze kola, kućepazitelji, kuvari, sobarice, čistači, ne zaustavlja se. Kuda ideš? Nije donela nikakvu odluku. Usredsređenoj na detinjstvo, školu, nedelje kada je sa tetka Adelinom i sestrama odlazila na predstave za decu u bioskop *Elite*, nije joj čak ni palo na pamet da ne uđe u hotel da se istušira i doručkuje. Njene noge su odlučile da nastave. Hoda bez oklevanja, sigurna u svoj cilj, između pešaka i nestrpljivih kola ispred semafora. Jesi li sigurna da želiš da ideš tamo kuda si krenula, Uranija? Sada znaš da ćeš otići, makar se pokajala.

Skreće levo u Servantesovu i napreduje prema Bolivarovoj, prepoznajući, kao u snovima, jednospratne i dvospratne vile sa ogradama i vrtovima, otvorene terase i garaže koje joj bude osećanje bliskosti, sačuvane, iskrzane, pomalo izbledele slike, okrnjene, nagrđene dodacima i popravkama, sobice podignute na krovnim terasama, dozidane bočno, usred vrtova, da bi smestile potomke koji se venčavaju i ne mogu da žive sami, pa dolaze da se pridruže porodicama zahtevajući više prostora. Prolazi pored praonica, apoteka, cvečara, kafea, zubarskih i lekarskih ordinacija, kancelarija knjigovođa i advokata. Po Aveniji Bolivar hoda kao da želi nekog da sustigne, kao da će potrčati. Čini joj se da će ispustiti dušu. U svakom trenutku ćeš se srušiti. Kod Ulice Rose Duarte skreće ulevo i trči. Ali to joj je suviše naporno i ponovo korača, sada sporije, vrlo blizu beličastog zida neke kuće, za slučaj da joj se ponovo zavrti u glavi i mora na nešto da se osloni kako bi povratila dah. Izuzev jedne smešne, vrlo uzane četvorospratne zgrade, gde je bila kućica s šiljatom ogradom doktora Estanislasa, koji joj je operisao krajnike, ništa se nije promenilo; čak bi se zaklela da će je služavke koje čiste vrtove i fasade pozdraviti: „Zdravo, Uranita! Kako si, devojko? Koliko si porasla, devojčice! Kud toliko žuriš, pobogu?“

Ni kuća se nije mnogo promenila, iako se sećala da je siva boja zidova bila jarka, a sada je izbleдела, zamrljana, oguljena. Vrt se pretvorio u šipražje, mrtvo lišće i suhu travu. Sigurno ga godinama niko nije ni zalivao ni potkresivao. Eno manga. Je li ono bilo ognjeno drvo? Sigurno je bilo, kada je imalo lišće i cveće; sada je deblo oguljenih i rahitičnih grana.

Naslanja se na vrata od kovanog gvožđa koja vode u vrt. Popločanu stazu obraslu travom između ploča prekrila je plesan, a na terasi i na tremu nalazi se jedna trošna stolica s polomljenom nogom. Nestao je nameštaj presvučen žutim kretonom, kao i svetiljka sa mlečnim staklom u uglu koja je osvetljavala terasu i preko dana skupljala leptire, a gde su noću zujali insekti. Balkončić njene sobe više ne pokrivaju ljubičaste bugenvilije: to je jedna betonska izbočina sa mrljama od rđe.

U dnu terase se uz dugu škripu otvaraju vrata. Neka ženska prilika u beloj uniformi radoznalo je gleda.

– Tražite nekog?

Uranija ne može da govori; toliko je uznemirena, uzbuđena, uplašena. Nemo posmatra nepoznatu ženu.

– Šta želite? – pita je žena.

– Ja sam Uranija – najzad izgovara. – Čerka Agustina Kabrala.